Nr. 8 1938 m. birželio 24 d. I metai.

VARPELIS

„AIDO“ PRIEDAS VAIKAMS

LIETUVAITĖ

Plaukė Nemunėlis
Lygiu laukeliu,
Bėgo lietuvaitė
Smėlio takeliu.

Puošėsi pievelės
Ir laukai visi,
Tik mergaitės rūbai
Taip pilki, menki.

Prašė laukelius ji,
Prašė pieveles:
— Duokit man spalvelių
Nors tris juosteles!

Puošė ją rugeliai,
Miežiai ir kviečiai,
Puošė lietuvaitę
Juostele gelsvai.

Puošė ją pievelė
Ir žali laukai, —
Puošė lietuvaitę
Juostele žaliai.

Puošė ją kūkaliai
Ir kiti žiedai,
Puošė lietuvaitę
Juostele rausvai.

Plaukia Nemunėlis
Lygiu laukeliu,
Puošias lietuvaitė
Trispalviu rūbu.

K. Tėma

◆◆◆◆◆◆

DĖDĖ VANAGĖLIS

KSAVERAS VANAGĖLIS

Jūs, vaikeliai, tur būt, girdėjote iš savo tėvelių, kad buvo tokie laikai, kada lietuviui buvo draudžiama turėti savąsias knygas ir savuosius laikraščius. Rusų žandarai važinėdavo po mūsų kaimus ir miestelius, kratydavo pirkias ir šiaip trobesius ir ieškodavo tų knygų ir laikraščių. Oi, vargas būdavo tam lietuviui, pas kurį jie rasdavo tokią knygą! Tokį žmogų jie sodindavo kalėjiman, kartais išsiųsdavo Sibiran, — tokian toliman kraštan, kur maža gyvendavo žmonių, ir mums dar visai svetimų. O mūsų tėveliai ir tėvelių tėveliai norėjo turėti savų knygų ir laikraščių. Jie juos spausdinosi Prūsuose ir iš ten atsigabendavo. Tai kas tas knygas spausdino ir kas jas prirašydavo? — galite paklausti pas mane. Ir aš jums bent trumpai papasakosiu.

Prieš 60 metų mes jau turėjome savo mokytų vyrų. Jie susirūpino leisti mums naują laikraštį, kurį pavadino „A u š r a". Pirmasis „Aušros" sumanytojas ir jos leidėjas buvo daktaras J o n a s B a s a n a v i č i u s; mes jį už tai dabar Tautos Patriarku vadiname. Į „Aušrą" rašydavo ir daugiau mokytų vyrų, — ir visus juos a u š r i n i n k a i s vadiname. D-ras Basanavičius ir visi aušrininkai kėlė mūsų senelius iš gilaus miego, iš tokio miego, kada mes nė nežinojome,—jau buvome pamiršę, — jog esame lietuviai. Aušrininkais mes dabar didžiuojamės ir juos už nuveiktus darbus mylime ir gerbiame. O jie mums prirašė nemaža knygų ir laikraščių ir visa tai iš Prūsų gabendavę mums, kad mes skaitydami šviestumės. Štai šitų vyrų tarpe buvo ir d ė d ė V a n a g ė l i s

Dėdė Vanagėlis gimė Dzūkų krašte 1863 m. Mažas būdamas, neteko motinos, buvo našlaitis. Mokytis pradėjo anksti, kai pradėjo septintuosius metus. Mokėsi gerai, mokytojų klausė, juos gerbė.

Kai pabaigė mokslus, pradėjo pats kitų vaikus mokyti, — buvo mokytoju. Dirbti turėjo svetur, ne tarp savųjų. Ten ir mirė birželio 15 d. Palaidotas Vilniuje, nes labai norėjo, nors amžinuoju miegu su savaisiais miegoti.

Besimokydamas pradėjo rašinėti eiles ir jas siuntinėti „Aušrai". Jo eilės „Aušros" redaktoriams patiko ir jie jas spausdino joje. Jūs, vaikeliai, perskaitykite įdėtas pereitame „Aido" numeryje eiles *„Iš tolimos ša-*

lies". Jos prasideda žodžiais: „*Kur banguoja Nemunėlis*"... Šį eilėraštį galima dainuoti. Seniau jį bemaž visi mūsų seneliai dainuodavo. Šią gražią dainą parašė dėdė Vanagėlis. Parašė jis ir kitų eilių ir jas siuntė „Aušrai", vėliau „Varpui" ir kitiems laikraščiams. Vieną tokį eilėraštį (*Lietuvaitė)* prašome paskaityti.

Dėdė Vanagėlis labai mylėjo jus, — mažus vaikus. Jis jums parašė kelias gražias pasakėčias. Jo pasakėčią „Genys ir dagilis" rasite šiame „Varpelio" numeryje.

Dėdės Vanagėlio tikroji pavardė buvo *Sakalauskas*, vardas — *Ksaveras*. Vanagėliu jis pasivadino, kad jo rusų žandarai nesurastų ir už rašymą į „Aušrą" nenubaustų. Paskui prie šios slapyvardės ir jis ir mes pripratome ir kitaip jo jau nevadindavome.

Genys ir dagilis

Giraitėj krūmely dagilis tupėjo
Ir saldžią dainutę ramiai sau čiulbėjo;
Ant medžio gi aukšto, ieškodams sau peno,
Genys darbininkas snapyčiu tukseno.
— Bent kartą jau liaukis!—dagilis jam tarė:
— Nes tavo beldimas man ligą įvarė!
Man čiulbant klausytum, tyliai sau tupėtum
Ir mano balseliais pasdžiaugti galėtum!
Genys jam atsakė:—Miels tamsta klausyki,
Šitos tu rūstybės širdy nelaikyki,
Nes tu dėl ramumo dainuoji iš seno;
Aš beldžiuos iš vargo ir ieškau sau peno!

Ks. Vanagėlis

Lietuvaitė

Mūs lietuvaitė
Darbšti mergaitė:
Ravi ir sėja
Ir siuvinėja;
Kiemelį šluoja,
Puikiai dainuoja
Dainutę graudžią,
Verpia ir audžia;
Linelius mina,
Valgį gamina,
Skelbia, mazgoja,
Tvarkos daboja.

Prigimtą šalį
Myli, kiek gali;
Gerbia darbštumą,
Dorą, blaivumą...
Ta mūs seselė,
Skaisti aušrelė,
Širdį ramina,
Tautą dabina.
O mylimoji!
Gyvenk, sveikoji,
Metus ilgiausius
Ir laimingiausius!

Ks. Vanagėlis

„Varpeliui"

Nuo nesenai lankyt pradėjai mus,
Bet mes tave pamilome karštai,
Nes tu, „Varpeli", draugas mūs brangus,
Neši mums šviesą, ją neši tikrai!

Mes mylim knygas, mylim ir tave,
„Varpeli", drauge mūsų tu brangus!
Mes be tavęs, tarytum pragare,
Kai tu esi, mums žydrasis dangus.

Todėl lankyk, „Varpeli", mus visus!
Lankyk be pertraukos ilgai ilgai!
Kol tu gyvuosi, tavo vardas bus,
Mes tavo būsime tikri draugai!

Jonas Mackevičius.

Žemės maišas

Gyveno vienas turtuolis, kuriam nieko netrūko. Šalia jo dvaro gyveno ir vargšė našlė, kuri turėjo nedidelį daržą. Ir sumanė turtuolis atimti iš našlės tą žemės gabalėlį ir prie savosios prisijungti. Surado jis priekabių, padavė teisman ir teismas priteisė jam tą daržą.

Kitą dieną turtuolis išėjo apžiūrėti tą turtą. Atėjo ir našlė su maišu rankose ir su ašaromis pradėjo prašyti leisti jai pasiimti bent maišą žemės. Nusišypsojo turtuolis ir tarė:

— Imk, man jos negaila!

Prisipylė našlė visą maišą ir prašo:

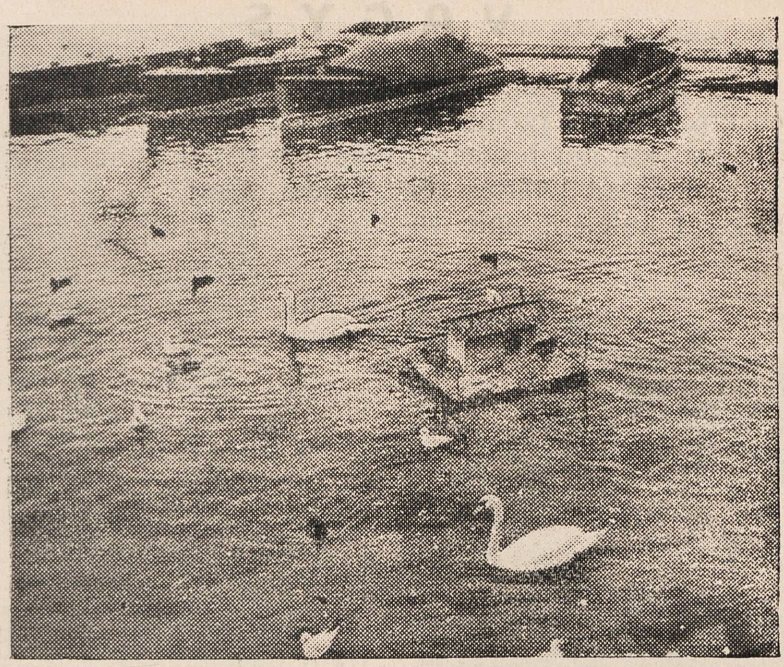
— O dabar padėk man užsimesti ant pečių.

Nenorėjo turtuolis rankų tepti, bet ilgai prašomas sutiko. Priėjo, pamėgino pakelti, neišgali.

— Ne,—sako,—negaliu nė iš vietos pajudinti.

— Jei negali pakelti tik vieno maišo žemės, tai kaip pakelsi, kai ant sąžinės suguls visas mano daržas? — paklausė našlė.

Susimąstė turtuolis, susigėdino ir grąžino našlei jos daržą.

Per ežerėlį...

PapaRčio žiedas

Buvo vargšas berniukas, kuris neturėjo nei tėvų, nei giminių. Jis labai norėjo rasti paparčio žiedą. Sulaukęs šv. Jono nakties, berniukas išsirengė į girią. Ilgai ėjo, kol pagaliau priėjo aikštelę. Tenai sustojo pasilsėti. Tuo tarpu pradėjo rodytis visokios baidyklės, kurios iš visų pusių gąsdino vargšą vaikelį. Tačiau drąsusis berniukas nieko nežiūrėjo ir, kaip tik pamatė gražų žiedą, greit jį nusiskynė. Bet žiedas degino rankas, tai berniukas įmetė jį į kišenę. Tuomet žiedas prakalbėjo žmogaus balsu:

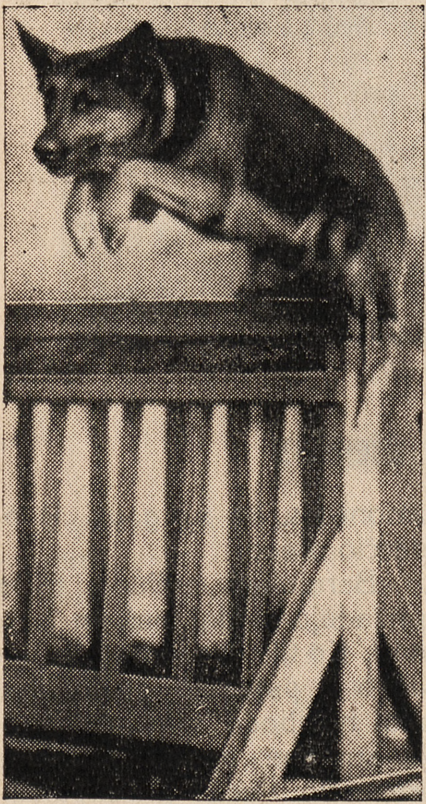
— Tau nevalia nieko duoti žmonėms, ką tu gausi iš paparčio žiedo.

Berniukas nuliūdo, tačiau prižadėjo žiedui niekam nepadėti. Ko tik norėdavo, tą gaudavo iš paparčio žiedo. Ilgainiui nusibodo taip gyventi, ir jis sumanė padėti vargšams. Paparčio žiedas jį vėl sulaikė. Berniukas labai nuliūdo ir per dienų dienas verkė. Pagaliau paprašė jis paparčio žiedo, kad žemė persiskirtų. Žemei persiskirus, berniukas krito su žiedu į žemės gilumą. Nuo to laiko niekas nebegali rasti paparčio žiedo.

Papasakojo mamytė,
parašė *Albina M.* V sk. mokinė.

VAGYS

Senai, labai senai, kartą Prancūzijos karalius nuvažiavo pas Rusijos karalių į svečius. Jiems besikalbant įvairiais reikalais, išėjo kalba ir apie vagis.

Peršoko

Prancūzas ir sako:

— Mano karalystėje visai nėra vagių.

— O mano karalystėje jų yra, bet labai gudrūs. Jie gali net nuo nemiegančio žmogaus pavogti laikrodį.

Prancūzas tokiais vagimis labai stebėjosi. Pagaliau, norėdamas įsitikinti, ar rusas tiesą kalba, sako:

— Tegul gi tie vagys pavagia nuo manęs, kai nemiegosiu, laikrodį ir auksines batų sagutes.

Rusų karalius tuojau davė žinią tiems gudriesiems vagims. Jis susitarė su jais, kada ir kur tie vagys apvogsią Prancūzijos karalių. Abudu karaliai tik turėjo tą dieną išeiti pasivaikščioti.

Atėjo ir ta diena. Karaliai išėjo pasivaikščioti. Tik einant pro vieną krautuvę, pakilo didžiausias debesis pūkų. Karalių drabužiai paliko, kaip sniegas, balti. Iš krautuvės išbėgo du žmonės su šepečiais ir ėmė valyti karalių drabužius. Kai nebebuvo ant karalių nė vieno pūkelio, prancūzas išėmęs 5 rublius ir duoda valytojui. Tas dėkodamas puolė bučiuoti kojų.

Nuėjo karaliai toliau. Tik prancūzui ėmė smukti batai. Pasilenkė jis juos stipriau sagutėmis suveržti ir tuomet pamatė, kad auksinių sagučių prie jo batų nebėra. Tuojau griebėsi laikrodžio—neberado ir jo. Tada jis suprato, kad jį valant apvogė, o sagutes nupiovė valytojas, bučiuodamas kojas.

Prie pušelės mūs namelis

Piemenėlis

Vos saulutė patekėjo,
Čiulba vieversėlis,
Pamiškėje, prie upelio,
Gano piemenėlis.

Piemenėlis—vargdienėlis,
Liūdnos jo dienelės,
Bet jisai nenusiminęs
Dainuoja dainelę.

Tai vamzdelį išsisukęs
Iš žalio žilvičio,
Trimituoja, kiek tik moka,—
Klausos jo paukštyčiai.

Visad šypsos, visad linksmas,
Niekad nenutyli,
Klauso savo šeimininko
Ir Dievulį myli.

Niekam skriaudos nepadaro,
Nuo blogo prižiūri,
Todėl gerą piemenėlį
Laimina Dievulis.

A. Ivanauskaitė.

Žalio ridikėlio pasaka

Susitiko kartą vyresnysis Petrelis su mažesniu Joneliu ir sako:

— Aš tau žalio ridikėlio pasaką pasakysiu. Ar klausysi?

— Klausysiu, — sako nudžiugęs Jonelis.

— Tu sakai: „klausysiu“, ir aš sakau: „klausysiu“. Eina boba pagal tvorą, nešas naują vyžų porą. Ar klausysi? Aš tau žalio ridikėlio pasaką pasakysiu. Ar klausysi?

— Neklausysiu,—sako nusiminęs Jonelis.

— Tu sakai: „neklausysiu“, ir aš sakau: „neklausysiu“. Eina boba pagal tvorą, nešas naują vyžų porą. Ar klausysi? Aš tau žalio ridikėlio pasaką pasakysiu. Ar klausysi?

— Ne-e-e!

— Tu sakai: „ne-e-e“, ir aš sakau: „ne-e-e“. Eina boba pagal tvorą, nešas naują vyžų porą. Ar klausysi? Aš tau žalio ridikėlio pasaką pasakysiu. Ar klausysi?

Mato Jonelis, kad tokiai Petrelio pasakai galo nebebus ir nubėgo nuo jo.

Kai visur žalia

Kaip gražu, vasarėlei atėjus,
Pievoj, sode ir rūtų darželyj!
Plaukus glosto mums šiltasis vėjas,
O aplinkui vien žalia ir žalia...

Krūmai, medžiai ir žolės mažytės
Į saulutę galvas savo kelia.
Ir kur tenka tik mums apsdairyti,
Ten tematome — žalia ir žalia...

Ei tu, vasara mūsų žalioji,
Tave troškome mes pamatyti!
Tu kiekvieną vaikutį vilioji
Bėgti kieman linksmai palakstyti.

Tavo saulės karšti spindulėliai
Tuoj pažadin kiekvieną miegalį!
Jie juk žemę iš miego prikėlė,
Jų tik dėka šalyje mūs žalia.

J. Mackevičius.

Gandrų lizdai.

Senelis ir paparčio žiedas

Vieną kartą gyveno žmogus, kuris turėjo tris sūnus. Kol tėvas buvo jaunas ir viską galėjo dirbti, tai sūnūs jį mylėjo, o kai paseno, tai pradėjo jo neapkęsti. Bardavo jį dažnai ir valgyti neduodavo. Tuomet senis nutarė eiti ieškoti paparčio žiedo. Taigi, kai atėjo šv. Jono naktis, išėjo į tolimą mišką. Ilgai ėjo ir labai pavargo, kol rado paparčio žiedą. Aplink staugė visoki miško žvėrys ir baisios šmėklos, bet nedrįso jam nieko blogo padaryti, kadangi jis buvo pamaldus ir geras. Nuskynė žiedą senelis, parėjo linksmas namo. Nuo to laiko tapo jis labai turtingas žmogus. Sūnūs, tai pamatę, pradėjo prie tėvo gerintis. Tėvas, kaipo pamaldus ir geros širdies žmogus, dovanojo jiems ir vėl priglaudė savo sūnūs. Ir laimingai ir linksmai visi nuo to laiko gyvena.

Papasakojo bobutė,
užrašė Bernardutė,
V skyriaus mokinė.

Mano raštas

Menkas mano raštas, —
Menkučio rašėjo!
Gal kitiems dalužė
Daugiau pažadėjo...

Su noru aš dirbčiau,
Jėgų negailėčiau,
Kad aš tik su plunksna
Apseiti mokėčiau.

Kad aš tik su plunksna
Apseiti galėčiau,
Tuomet vien tėvynei
Dirbčiau ir kentėčiau.

Dirbčiau ir kentėčiau,
Jėgų negailėčiau,
Varguos ir nelaimėj
Saviesiems padėčiau.

Tokis mano raštas,
Kokis aš rašėjas!
Dėkui tai dalužei,
Kiek ji man tesėjo...

Vl. Skiaustis.

Arabas ir piktoji

(*Arabų pasaka*).

Jojo arabas tyruma. Rankoje jis turėjo ilgą ietį. Šalia kelio pamatė dar rusenantį didelį laužą, o lauže, tarp žarijų, besiraičiojančią ir snypščiančią piktąją. Pamatė ji arabą ir ėmė prašyti:

— Dievo tarne! padėk man, išgelbėk mane nuo mirties.

Arabas įsmeigė ieties galą tarp žarijų. Piktoji susirangė aplink ietį ir, kaip matai, pasiekė arabo ranką, nuo rankos jojo kaklą, apsisuko aplink ir pradėjo smaugti.

— Ką tu darai? — vos išgalėjo ištarti arabas.

— Argi tu nejunti, ką aš darau? — atsakė piktoji .— Aš noriu tave pasmaugti.

— Už ką? Ar už tai, kad aš tave nuo baisios mirties išgelbėjau?

— Taip, už tai. Argi tu nežinai, kad žemėje už gera piktuoju mokama? Taip elgiuos ir aš.

— Ne, piktoji, ne visi taip elgiasi. Tai tik tu viena neteisinga esi,—sako arabas.

— Ne, ne aš viena, bet visi,— sušnypštė piktoji ir dar stipriau suveržė arabo kaklą.

— Atleisk kiek man gerklę, — ėmė maldauti arabas: — paklausyk, ką aš tau tarsiu.

Piktoji šiek tiek atsileido.

— Paklausime trijų būtybių, kurias rasime tyrumoje, ar tu tiesą sakai. Jei visi trys tą pat tvirtins, ką sakai ir tu, tuomet galėsi pasielgti su manimi, kaip panorėsi,— įtikinėjo arabas.

— Gerai, paklausime, — sutiko piktoji.

Joja arabas su piktąja ant kaklo. Piktoji stipriai veržia kaklą arabui, kad šis vos vos gali kvėpuoti. Štai prijojo jiedu prie šaltinio ir sustojo.

— Klausyk, tyrusis vandenėli!— sako arabas.—Aš išgelbėjau iš ugnies štai šitą piktąją, o ji, nedė-

kingoji, nori mane pasmaugti. Ji tvirtina, kad turi teisę taip elgtis, nes žemėje, girdi, už gera piktuoju atlyginama. Ar taip gali būti?

— Tiesa, tiesa, — atsakė šaltinis. — Štai pažiūrėk: mano vanduo visuomet vaiskus ir tyrus; ateina žmonės su arkliais ir kupranugariais, aš juos pagirdau savo vandenėliu: be manęs jie ištrokštų ir mirtų šioje tyrumoje, — o jie ką padaro? Kai pasileidžia keliauti toliau, mano vandenin suverčia mėšlą ir šiaip šiūkšles ir užteršia mane.

Kai išgirdo piktoji šaltinio žodžius, dar stipriau suveržė arabui kaklą.

Nujojo toliau. Štai prijojo prie aukšto medžio — palmės. Arabas papasakojo jai visa, kas su juo atsitiko. Ir pradėjo aimanuoti palmė:

— Tiesą kalba piktoji. Štai aš augu tyrumoje ir savo paunksnėje priglaudžiu kiekvieną keleivį. Jie, pasilsėję, pavalgę mano vaisių, nekaip atsidėkoja: Nubrauko mano lapus, aplaužo man šakas, nulupa žievę, prie stuobro sukuria laužą. Ko gero, mane jie ir nukirsti gali, kaip jau nukirto ne vieną mano seserį. Štai kaip atlyginama už gera!

Suveržė piktoji dar stipriau arabui gerklę. Jis jau neišgalįs kalbėti, tik kriokia. Štai pastebėjo arabas bėgantį šakalą*). Jis parodė jį piktajai. Ji truputį atpalaidojo gerklę, kad arabas galėjo sušukti:

— Palauk, sustok! Aš noriu su tavim pakalbėti!

— Gerai, kalbėk, tik per arti prie manęs nejok, — atsakė bailys šakalas, bet sustojo.

Prijojo arabas su piktąja prie šakalo ir papasakojo jam apie savo vargą su piktąja.

— Tai tu ją išgelbėjai iš ugnies? — paklausė šakalas. — Nesinori tikėti!

Arabas vėl pradėjo iš pradžios pasakoti, kaip tatai įvyko.

— Ne, ne, — sulaikė jį šakalas. — Tu man nepasakok, tik parodyk, kaip tatai tu padarei. Aš tuomet geriau suprasiu.

Arabas nuleido ietį iki žemės, piktoji ietimi nušliaužė smėlin.

— Na, ką dabar tu man pasakysi? — paklausė arabas.

— Priešas dabar prie tavo kojų, — tarė šakalas, o — tu dar klausi, ką aš pasakysiu. Nudurk ją!

— Ne, — atsakė arabas, — taip elgiasi tik žvėrys. Mes, žmonės, tuturime kitus Dievo įsakymus. Sudie, piktoji! Gyvenk ir neužmiršk, kad žemėje dar yra Dievo teisingumas. Žmonės apie tai žino. Teisingumas — tai Dievo valia, meilė, atlaidumas. Jis žmones valdo, jis pasaulį nugalėjo.

Ir nujojo arabas per tyrumą, tik dulkių stulpas ženklino jojo kelią.

*) Šakalas — tyrumos žvėris, kaip mūsų vilkas.

Žvejys

Aš žvejys esu geriausias:
Daug žuvų gerų turiu,
Kur gražiausis ir storiausis,
Visuomet aš sau imu.

K. Tėma.

STEBUKLAS

Kartą, Šventojo Jono vakarą, išsivedė bernas arklius ganyti. Nusivedė į pamiškę, supančiojo ir pats atsigulė papartynan ir užmigo.

Pabunda anksti rytą, ir dyvais negali liautis: viską jis girdi ir viską mato... Girdi, ką jo šeimininkas kalba, mato dargi ką jo šeimininkė pusryčių verda...

— Kas tai? Argi sapnuoju, — mano bernas. Atistojo, dargi sušvilpė. — Ne, nemiegu.

Žvilgterėjo į apačią.

— O Dievuli Aukščiausiasai!— iš džiaugsmo suriko bernas, nes pamatė žemėje didžiausią puodą sidabrinių pinigų. Visas jo kūnas ėmė džiaugsmu virpėti. Norėjo pasižymėti tą vietą, kad paskui lengviau ją surastų, bet pagaliau pamanė:

— O kam? Juk aš ir be to viską matau. Ateisiu ryt su kastuvu ir išsikasiu.

Užsėdo ant arklio ir joja namo. Kiek pajojėjęs, žiūri — po kelmu didžiausia statinė aukso, o šalia jos brangiausi žemčiūgai ir lietuviški gintarai šviesiausi. Pažiūri į kitą pusę — o ten dar didesnė statinė auksinių pinigų, dar gražesni žemčiūgai ir brangūs gintarai guli žemėje.

Ir juo toliau jis jojo, juo daugiau turtų žemėje matė — čia aukso, čia sidabro, čia perlų ir gintarų.

Paspaudė arklį ir nujojo greičiau namo.

— Tai būsiu turtingas, tai būsiu turtuolis, — jodamas kalbėjo sau.

Parjojęs namo, susiieškojo gerą kastuvą ir daug maišų, kad galėtų kuo daugiausia turtų prisikasti.

— Tegu jį šimtas ir tą šeimininką ir jo darbus! Man jau nebereikės jo klausyti, nė darbų dirbti, — svajojo bernas.—Nors kartą paponausiu... Eisiu tuoj gulti, gerai išsimiegosiu, o ryt, brolyti, ponu būsiu, — kalbėjo sau bernas nusirengdamas.

Bet vos suskubo vyžas nusiauti, kai staiga akyse jam atsimainė, viskas dingo ir jokių turtų matyti nebegalėjo.

Persigando mūsų bernas. Iš gailesčio dargi verkti pradėjo. Tuoj vėl apsirengė, paėmė kastuvą ir nubėgo turtų kasti, bet rasti negalėjo, nes vietos niekur nebuvo pažymėjęs.

Liūdnas grįžo bernas namo ir vėl turėjo šeimininko klausyti, ir jam darbus dirbti.

. . . .

Kas per stebuklas buvo berną ištikęs, jis ir pats suprasti negalėjo. Kaip jūs manote, vaikučiai, kas tai galėjo būti. Gal kuris jūsų žino, prašau man „Varpelin“ parašyti. Lauksiu.

Juškaičių diedukas

RŪTA

Vai, rūtele, tu, žalioji,
Kodėl tau nelinksma,
Šakos svyra, lapai byra,
Viršūnėlė linksta?
Kur žiedeliai tie geltoni,
Aukso vainikėlis,
Kur žaliumas, kur linksmumas? —
Pasakyk, rūtele.

— Vėjas pūtė, šakos lūžo,
Žiedeliai nukrito,
Piktažolės, ką čia auga,
Man lapus pakirto.
Nėra geros ravėjėlės,
Nėr kam prižiūrėti, —
Sunku žaliajai rūtelei
Tarp usnių žydėti

A. Ivanauskaitė

Paišytojas ir statytojas

(Persų pasaka)

Senai gyveno Persijoje paišytojas ir namų statytojas. Abudu buvo labai garsūs ir abudu vadinosi Aifrimai. Dėl kažin kokių nesusipratimų abudu nuo seniai pykosi ir viens kito labai nekentė.

Vieną dieną paišytojas apsivilko ilgais baltais drabužiais, nuėjo pas karalių ir sako:

— Aš ateinu iš amžinosios ramybės karalystės, kur tamstos tėvas su savo karžygiais gyvena. Jo įsakytas aš naktį per sapną buvau pas jį apsilankęs. Aš mačiau neišpasakytą jo skaistumą. Jis įdavė man šitą raštą, kad įduočiau tamstai, ką aš su džiaugsmu ir padarau.

Karalius drebančiomis rankomis paėmė raštą ir skaito:

„Brangus mano sūnau! Pabaigęs žemės gyvenimą, aš naujai atgimiau didvyrių rojaus šalyje. Norėdamas tinkamai dievams padėkoti, aš sumaniau pastatyti gražią šventyklą. Bet neturiu gero statytojo. Tai prašau atsiųsti man statytoją Aifrimą. Kelią į mane nurodys paišytojas Aifrimas. Tavo Tėvas".

Nustebęs karalius džiaugėsi ir visai patikėjo, nes laiškas buvo rašytas jo tėvo rašysena. Jis pašaukė statytoją Aifrimą ir pranešė jam visą reikalą. Statytojas perskaitė raštą ir pagalvojo: „Tai apgavimas. Paišytojas nori mane be laiko iš šio pasaulio išvaryti". Mat, kelias į rojų, paišytojo nurodymu, turėjo būti toks: sukrauti didelį laužą ir, giesmes giedant, sudeginti statytoją.

— Sutinku, šviesusis valdove, tamstos valią išpildyti, — tarė statytojas. — Tik norėčiau, kad iš šios žiemės galėčiau iškeliauti iš savo dvaro.

Karalius sutiko ir davė statytojui septynias dienas reikalams sutvarkyti.

Grįžo namo statytojas ir tuojau ėmė kasti urvą iš savo rūmų rūsio į kiemo vidurį. Išėjimą iš lauko pridengė akmenimis.

Septintąją dieną atvyko karaliaus žmonės, sukrovė statytojo dvaro kieme didelį laužą, užkėlė ant laužo statytoją ir padegė. Statytojas, užrūkus dūmams, nušliaužė žemyn ir urvu nuėjo į rūmus. Statytojas nesirodė iš namų per visą mėnesį. Paskui jis apsivilko ilgais baltais drabužiais, nuėjo pas karalių ir, žemai nusilenkęs, įdavė jam laišką. Karalius paėmė ir skaito:

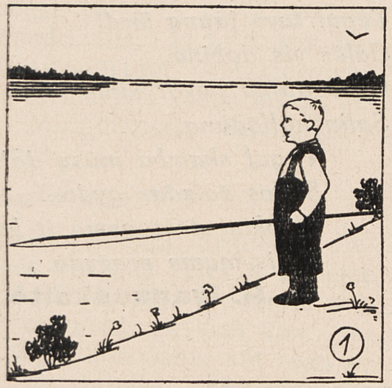
„Gerasis sūnau! Aš labai džiaugiuos, kad tu laimingai valdai šalį ir turi gabių vyrų. Atsiųstasis statytojas labai gražią šventyklą pastatė! Gausiai jam atlygink. Tik dabar šventyklai išpuošti reikia paišytojo. Tai atsiųsk man savo paišytoją Aifrimą tuo pačiu keliu. Tavo Tėvas".

Nudžiugo karalius, apkrovė brangenybėmis šventyklos statytoją ir įsakė pašaukti paišytoją. Paišytojas, pamatęs baltuose drabužiuose statytoją. negalėjo suprasti, kaip tai galėjo būti: jis juk savo akimis matė, kaip jo priešas lauže žuvo. Karalius tarė paišytojui:

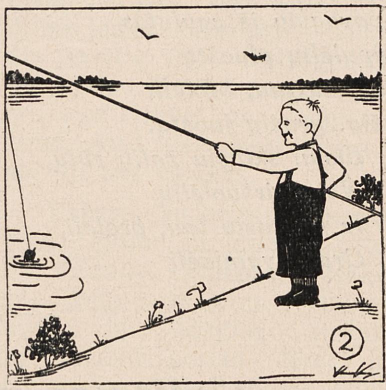
— Eisi pas mano tėvą šventyklos išpuošti. Duodu septynias dienas prisiruošti.

Praėjo septynios dienos. Karaliaus žmonės paišytojo dvaro kieme sukrovė laužą, užkėlė ant laužo pašytoją ir padegė. Paišytojas žuvo liepsnose.

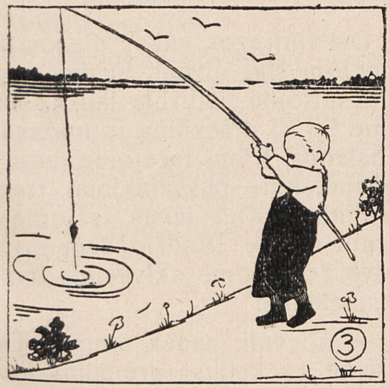
NETIKĖTAS LAIMIKIS

— Šioje vietoje tikriausiai
Ešerį tuojau sugausiu —
Tarė sau Stasys, kursai
Mėgęs meškeriot labai.

Meškerę Stasys užmetęs,
Kantriai—matot, vaikai, patys —
Laukia, kuomet sujudės
Pranašingoji plūdė.

Valandikė taip praėjo,
Staiga plūdė sudrebėjo.
Traukia vyras, traukt sunku.
— Čia žuvis ne iš mažų!

Mąsto Stasius ir jo akys
Spindi, širdis džiaugsmu plaka.
Bet ištraukus, mūs vyrukas
Liūsta, nes štai ant kabliuko
Vietoj ešerio — stora
Ir išmirkusi šaka.

Tau, broleli

(Skiriu V. Kuolaičiui)

Aš pavogsiu iš saulutės
Spinpulėlių pluoštą
Ir išausiu tau, broleli,
Gražią, gražią juostą.
Eisiu, skinsiu žalių rūtų,
Neužmiršuolėlių
Ir nupinsiu tau, broleli,
Gražų vainikėlį.

Tegul tavo jauną širdį
Gėlės vis dabina,
O su daina pavarykim
Šalin nuliūdimą.
Tegul skamba mūsų dainos,
Sielos žaizdas gydo...
Skinkim džiaugsmą, it lelijas,
Kuris mums pražydo.

A. Ivanauskaitė

Linksmas pavasarėlis

Piemenėlio dienoraštis

Balandžio mėn. 23 d.

Šiandien išvarė laukan ir karvutes. Šventasai Jurgis atnešė jom daug sodrios žolės, o mums tai buvo neapsakomas džiaugsmas.

Svirindžiavo karvutės, išėjusios į lauką. Dienos šviesa merkė jų akis. Bet ir primerktomis akimis, viena į kitą besiartindamos, mėgino raguosna dėtis. Mes skyrėme jas, čiauškinom botagais, gailėdami tačiau kuriai nors uždrožti per šlaunį ar nugarą.

Šeimininkės, kurį laiką pastovėjusios ir pažiūrėjusios, kaip mes ganome, sugrįžo namuosna. Žinojom mes, kad vakare jau kiekvienam duos po lašą pieno. Kai karvės jau visiškai aprimo ir ieškojo vietos, kur galėtų pavargusios valandikę patogiau pastovėti ar pagulėti, mes susėdome ant dirvonėlio ir išsitraukę iš kišenėlių medinius plūgelius ir žagreles pradėjome arti, dar vakar išlygintą dirvą. Ruošėmės jon pasėti kviečių, avižų ir miežių. Šiandien dar sėklų neturėjome, bet susitarėm, kad vakare kiekvienas pasistengsime kuo nors būdu įsigyti, kad rytojaus dieną, kai reikės laukan su keltavom skubėti, neužmirštumėm.

Balandžio mėn. 25 d.

Dėl liūtingos vakar dienos sėją atidėjom šiai dienai. Susikaupę visi apspitome išdirbtą lauką, suraižėme jį į didesnius ir mažesnius gabalėlius. Vieni turėjome būti valakiniai, kiti—pusvalakiniai, treti—traininiai. Kiekvienas sėjome tik savam sklype. Pradžioj žegnojomės patys, žegnojome sklypelius ir sėklas, sakėme:

— Dievuli, padėk mums. Tada bėrėme po kelius grūdelius imdami, bijodami, kad nepatankintumėm ar neparetintumėm. O kai jau baigėme sėti, vėl žegnojome kiekvienas savo laukelį ir vėl sakėme:

— Dievuli, derink.

Taip darė mūsų seneliai, mūsų tėvai, ir mes taip darome dabar, ir taip darysime užaugę vyrai.

Į pavakares jau kiekvienas ėjome žiūrėti savo sklypo, ar dar pasėliai neišdygę.

Gegužės mėn. 2 d.

Šiandien visi iš pat ryto džiaugėmės bedygstančiais pasėliais. Kiekvienas diegelis tokis smailas, tokis raudonutis, kad, rodos, imtum ir suvalgytum. Ant kiekvieno viršūnėlės mažytis rasos lašelis bekabąs. Mirguliuojąs vaivorykštės spalvomis.

Birželio mėn. 5 d.

Šiandien pirmoji Sekminių diena. Mes rinkome gėles ir pynėme vainikus. Stengėmės pradžioje priganyti karvutes, paskiau kiek sustabdėm jas, kiekvienai ant ragų užrišom po vainiką, apipynėme ragus berželių ir kitokiomis lapuotomis šakomis. Stebėjosi karvutės, kad jos taip puošiamos. Matyt, pernykštes Sėkmines buvo užmiršusios.

Kai vidūdienio namuosna ginėme, dar galudaržėse pasitikdinėjo mus šeimininkės, kam sūrį, kam kiaušinių įteikdamos, išpirkdamos vainikuotas karvutes.

Mes garsiai tarėskodami ėjome paskui bandą. Juokėmės, kai kuri nors karvutė savuosna vartuosna nepataiko, ar už tvoros mieto užkliudytą vainiką palieka, o kita dar atsigręžta ir taip skaniai, net apsilaižydama, sugurkšnoja jį.

Birželio mėn. 23 d.

Pavakarėm jau prisiminėme, kad rytoj Joninės. Visi susigūžę apsėdome lauką, sužaliavusį tankia plačia paselių veja. Džiaugėmės, kad jau tokie dideli užaugę. Kalbėjome, kad kitimet dar daugiau pasėsime, kad visi turėsime po du ar net po tris valakus.

Vakare, jau keltavas namo parginę, ėjome su jaunimu prie upelio, leidome žvakutes, ieškojome šv. Jono vabalėlių. Galvojome, kuris jų daugiau surinksime, to pasėliai geriau derės ir bus labiau brandūs. Pačiame vidurnakty ieškojome užsispyrę paparčio žiedo. Bet kur ten mums jisai surasti! Vyresnieji ir tai nesurado. Aš jau maniau, kad suradau, bet kai sudilginau ranką besiekdamas, tai nė to žiedo nebuvo. Ir niekam kitam apie tai nepasigyriau. Namuosna grįžome jau paryčiais. Kažkur vasarojuje griežė griežlė, krūmuose čyp jo nubudę paukštyčiai, prie upelio kimiai kvarkseno laukinės antys. O man taip norėjosi miego, kad pačio akys merkėsi. Miegodamas, tur būt, jau ėjau...

r.

Našlaitė

— Vai, mergele, tu, jaunoji,
Kodėl galva svyra, svyra.
Kasos taršios, veidas bala,
Ašarėlės byra?

Kodėl kasų nedabina
Rūtų vainikėlis?
Kur linksmumas, kur ramumas,
Kur tavo dainelės?

— Liūdnas mano yr likimas,
Išrautas lyg gėlės,
Nieks nemyli, nepaguodžia
Manęs našlaitėlės.

Nėr tėvelio, nėr močiutės,
Nėr kam pridaboti, —
Sunku jaunai man mergelei
Linksmai uždainuoti.

A. Ivanauskaitė.

Kai šildo saulutė...

ŽINELĖS

Kamorūnai. Iš Vilniaus į pietus važiuojant rasi Varėnos stotį, o nuo jos į rytus — Kamorūnų kaimą. Kamorūnai turi daugiau kaip 50 gyvenamų namų, jau išsiskirsčiusių viensėdžiais. Juose gyvena vien lietuviai.

Sodžius stovi gražioje vietoje, prie pievų. Per pievas teka du maži upeliukai. Laukuose yra du kapinynai. Vienas kapinynas yra Pabaronės sodžiaus, bet jame laidojasi ir kamorūniečiai. Kur tik pažiūrėsi, visur pamatysi miškus, miškelius, kalnelius. Vasarą tuose miškeliuose grybauname ir uogauname. Kai pievos pražysta ,pas mus tuomet labai gražu. Atvažiuokite pažiūrėti p amatysite.

Vaikų nemaža. Mes visi skaitome „Varpelį". Kas jo neturi, tas prašo tėvelių išsirašyti „Aidą".

J. Aliukas.

TRUPINĖLIAI

Kaip musės skraido

Mes vasarą matome daug musių ir jas stebime, bet nė vienas, tur būt, nematėme, kaip jos skraido Vienas mokslininkas, vardu Vatsonas, mums pasakoja neįtikėtiną daiktą apie jų skraidymą. Tik paklausykite.

Musė atsimuša nuo žemės dviem paskutinėm kojytėm. Kada ji jau rengiasi iškilti, pasisuka kūneliu ir skrenda priekin ne galvele, bet užpakaliu. Tas mokslininkas prašo ir mus įsitikinti, kad atskridusi musė nutūpia nukreipta galvele ton pusėn, iš kur atskrido. Jei musės skrenda užpakaliu, tai nuostabu, kaip jos pataiko nuskristi ten, kur joms reikia? Padabokite ir jūs, vaikučiai, kaip gi tos musės ir tikrųjų skraido?

Kad musė galėtų atsimušti nuo žemės ir pakilti aukštyn, jei reikia bent 5 cm. erdvės iš vietos. Jei erdvės trūksta, musė neišgali pakilti ir blaškosi vietoje. Štai kodėl jos negali ištrūkti iš stiklinių musėgaudų, kai josna pakliūva.

ŽAIDIMAI

Vištas gaudyti

Vienas iš žaidėjų išrenkamas vanagu ir jam užrišamos akys. Kiti žaidėjai yra vištos ir bėgioja po kambarį. Kai vanagas artinasi prie sienos ar prie kito kurio daikto, vištos sako „ugnis, dega"! Tada vanagas grįžta atgal ir vėl toliau gaudo. Sugautas tampa vanagu. Žaidžiama, kol nusibosta.

LAIŠKŲ DĖŽUTĖ

J. Aliukui. Ačiū už atsiųstas pasakas ir eiles. Mes negalėsime pasinaudoti, prašome atsiųsti kitų, gal bus geresnės. O žinele pasinaudojome.

M. Pum—čiui. Ačiū už pasižadėjimą. Kai kurias eilutes įdėsime.

J. Mack—čiui. Apysakaitę ir eilėraščius gavome. Dėkojame už paramą. Ką galėsime — įdėsime.

Leidėjas atsakomasis redaktorius **Liudvikas Cicėnas.** Vilnius „RUCH" sp austuvė